

Voorwoord

Vroeger hoefden verpleegkundigen zich niet bezig te houden met onderzoekstechnieken en -vaardigheden. Die visie is inmiddels achterhaald. Je hebt kennis van onderzoek nodig om bijvoorbeeld de prestaties van jezelf of het team waarin je werkt te beoordelen en eventuele tekortkomingen op te sporen. Ook derden verrichten regelmatig onderzoek om het handelen van verpleegkundigen te verbeteren. Sommige vormen van onderzoek lijken erg leuke en nuttige resultaten op te leveren en misschien zou je op de afdeling waar je werkt deze andere manier van werken willen invoeren. Je moet dan kunnen beoordelen of het onderzoek goed is uitgevoerd en of de resultaten uit het onderzoek betrouwbaar zijn. Je moet dus weten wat onderzoek is en wat er allemaal bij komt kijken. Dat leer je in dit boek. Dit boek heeft tot doel je de beginselen van onderzoek te leren die je in de praktijk nodig hebt.

De regels waaraan men zich moet houden bij het verrichten van onderzoek noemt men onderzoeksmethodologie of kortweg methodologie. Methodologie is een leeg vak. Daarmee wordt bedoeld dat als je de regels kent, er nog een invulling aan moet worden gegeven. Zo kun je zeggen dat je groep A met groep B vergelijkt, maar het krijgt pas een concrete invulling als je de werkwijze in ziekenhuis A met de werkwijze in ziekenhuis B vergelijkt. Methodologie zou je dus kunnen beschrijven op een abstracte, lege manier. Dat hebben we deels wel en deels niet gedaan. Na een algemene omschrijving worden er zo snel mogelijk verpleegkundige voorbeelden gegeven voor een concrete invulling.

Evidence-based practice staat momenteel erg in de belangstelling. Onderzoek speelt daarin een belangrijke rol. In de praktijk kun je geheel zelfstandig handelen, maar dat betekent niet dat je dan mag doen en laten wat je wilt. Er wordt van je verwacht dat je de meest optimale handelingen uitvoert. Wat de meest optimale handeling is, is vaak heel goed uitgezocht. Hier is het principe van evidence-based nursing practice (EBNP) op gebaseerd. EBNP komt kort gezegd neer op het volgende. Er kunnen een aantal niveaus van 'kennen wat de juiste handelwijze is' worden onderscheiden. Het meest elementaire niveau is de persoonlijke proefondervinding. Iemand kan ervaren dat het werkt en dus voortaan deze manier van werken toepassen. Daarna gaat iemand onderzoeken of die manier van werken wel beter is. Daarvoor moeten vaak ingewikkelde onderzoeksmodellen worden gebruikt. Op de hoogste niveaus worden alle onderzoeken gezamenlijk bekeken in meta-analyses of worden er reviews uitgevoerd en wordt er een algemene conclusie getrokken. Dit resulteert vaak in voorschriften waar de verpleegkundige zich aan heeft te houden. In dit boek leer

je niet om een meta-onderzoek te verrichten. Wel leer je hoe je zelf een eenvoudig onderzoek kunt uitvoeren en leer je kritisch te kijken naar het onderzoek van anderen zodat je kunt beoordelen of een bepaald onderzoeksresultaat consequenties heeft voor je eigen verpleegkundig handelen.

Onderzoek kun je leren door alleen de theorie te bestuderen. Wat dat betreft kom je met dit boek een heel eind. Ieder hoofdstuk begint met een stuk theorie en daarna volgen er vragen om te controleren of je de essentie van het hoofdstuk begrijpt en vragen die je aanzetten tot nadenken. Op de site www.boeken-over-onderzoek.nl (een onderdeel van BM000) staan vragen die aansluiten bij de actualiteit of die te uitvoerig zijn om in het boek op te nemen. Je leert meer als je ook de stof oefent in de praktijk. Daarom staan aan het eind van de hoofdstukken 2 t/m 9 opdrachten die je door een onderzoek leiden. Je kunt daarvoor gebruik maken van een casus die door je docent is aangereikt of van een casus op de site www.boeken-over-onderzoek.nl. Als casus kun je ook een afstudeeronderzoek gebruiken.

Het schrijven van dit boek staat weliswaar op mijn naam, maar ik heb me laten helpen door een aantal mensen. Grote dank ben ik verschuldigd aan Jos Stolwijk, Lubke van 't Hul (beiden van Hogeschool Windesheim) en Greetje Hingstman (... met Hingstman). Deze mensen hebben mij geholpen de juiste voorbeelden uit de verpleegkunde te vinden. Zij hebben mij ook veel aanwijzingen gegeven over hoe ik iets op moest schrijven of zou kunnen verbeteren. Roos Nieweg van Hanzehogeschool Groningen heeft me op het spoor gebracht van focusgroepen en de informatie die zij verstrekke was een zinvolle aanvulling. Ook dank ik Gert ter Horst van Universitair Medisch Centrum Groningen, Frank Brook van Verslavingszorg Noord Nederland en Petrie Roodbol van het Wenckebach Instituut voor het interview dat ik met hen mocht hebben over onderzoek in de praktijk. Marcel Loot van het Groene Hart Ziekenhuis heeft mij data geleverd om een realistische illustratie te maken. Mariëlle Graaf van Vlinder Teksten heeft weer al mijn typ- en taalfouten eruit gehaald. Elke keer sta ik er weer versteld van hoeveel fouten en foutjes zij uit mijn teksten haalt. Peter Boersma heeft weer een prachtige omslag ontworpen. De mensen van Drukkerij WM Veenstra hebben dit boek gedrukt in het door mij gewenste aantal. Zonder hulp van al deze personen zou dit boek nooit tot stand zijn gekomen. Daarvoor mijn hartelijke dank.

Foeke van der Zee